

Ne yazık ki, geçen yıl harika ülkenizde sadece birkaç gün kalabilme fırsatı bulabildim. Ancak, çeşitli medeniyetlerin ve dinlerin yaşamış olduğu güçlü topraklar, özellikle de o görkemli şehir İstanbul'un kentsel dokusu beni kesinlikle çok etkiledi. Cami, kapalı pazar, kafe, okul ve hamam gibi, değişik bina tipolojilerinin bir araya getirilmesi, şehrin olağanüstü kalitesine katkıda bulunan eşsiz bir karışım oluşturmakta. Ayasofya ve Sultanahmet camileri benim için Doğu ve Batı'nın birleşme noktasını en fazla vurgulayan iki cami oldu. Işık ve gölgenin etkileşimi, olağanüstü iç mekan hacimleri, tıpkı, yumuşak, uysal, eğrisel dalgalı kubbe yapıları ile bağlantılı olarak minarelerin yükselen geometrik formlarının dış dizilimlerinin yaptığı gibi, mekan modülasyonu konusunda her mimara ustalık dersi sunar.

Sadece uzaysal açıdan değil, belki daha da fazlası, onun kullanımıyla ilgili olarak, insanı canlandırdığını düşündüğüm bir başka yer, Kapalı Çarşı alanıydı. Telaş içindeki tüccarlar, yerel halk ve turistlerle dolu olan labirent gibi alan, onun resim gibi görüntüsü ve egzotik kokuları, orayı hem görsel hem de bedensel deneyimlerin her ikisinin de en nadir rastlanan kalitelerin, günümüzün modern dünyasında eksik olan yoğunlukta ve sıcaklık kalitelerinin olduğu bir ortam haline getirmekte.

Bazı büyük hanlar ve Kervansaraya (belki de küçük ölçekli bir kapalı Pazarların öncüleri olarak) , sosyal ticaret ve konaklama alanlarına yaptığım kısa ziyaret da dahil olmak üzere, bütün bunlar, buraları tekrar ziyaret etmek ve hem bölge hem de Türkiye'nin sofistike mimarisi hakkında daha derin bilgiler edinebilmek için iştahımı kabarttı. Açıkçası, geçen ziyaretimin kısalığı nedeniyle kaçırdığım, Kapadokya ve Topkapı müzesi ziyaretleri listemin en üstünde yer almaktadır.

Yeni gelişmelere bağlı olan, özellikle sahillerdeki turistik binalar konusunda, yeniden söylemeliyim ki, çok az deneyimim var, ama birçok ülkenin zarar gördüğü yaygın öldürücü tuzaklardan kaçınmak üzere uyarı notları olması yönünde genel düşüncelerimi ifade etmek istiyorum. Hiçbir zaman unutmayalım ki, bütün ülkelerin ekonomileri için büyük bir değer olan turizm gelişimi eğer iyi bir şekilde yönetilmezse, altın yumurtlayan kazın öldürülmesiyle de sonuçlanabilir. Kaliteye ve doğal ambiyansın ya da çevrenin korunmasını hiçe sayıp, sadece esnaf zihniyetiyle çabuk karlar peşinde olan spekülâtörler yüzünden Akdeniz sahilleri fazlasıyla kurban edildi bile.

Türkiye gibi zengin bir mirasa sahip bir ülke için kişisel olarak ben, geçmişi bir sıçrama tahtası olarak kullanarak, "değişim içindeki süreklilik" felsefesi olan bir turizm mimarisi yaklaşımı önerilebileceğini düşünüyorum. Ekonomik açıdan turizmin gerekliliğini onaylarken, mimarların da sürdürülebilir mimari açısından yerin karakteristiğini muhafaza etme ve inşaat yapılan yerleri gözetmeyi düşünmeleri zorunludur. Ben "devrim" olarak karşı çıkan "evrim" mimarisinden yanayım; yere uygun, çağın ruhuna uygun bir mimari.

Mimarlık tanımlamasında hala "yararlılık (mal), istikrar ve haz" geçerliyse, gelin pragmatığe şiirsellik katabildiğimiz kadar "haz" yönüne odaklanalım. Turist mimarisi sadece vücuda değil, aynı zamanda gözlere ve ruha da bayram yaptırmalıdır. Görgü kuralları her zaman

üstün gelmelidir ve mimar hiç aklından çıkarmamalıdır ki, o yalnızca geleceğin tasarımcısı olarak değil, aynı zamanda geçmişin koruyucusu olarak da hareket etmelidir. Bilim ve gelişme anlamında, kutlanası bir alanda yaşıyor olsak da, aynı zamanda bir kayıplar devri de yaşadığımız bir gerçektir. Manevi değerler açısından kardeşlerimizle ilişkilerimiz ve anlaşmazlıklarımızın çoğu ve tüm doğayla ilgili coşkular, kesinlikle kayıplardır. Yeniden öğrenmeliyiz ki, mimarın görevi, olağanı olağanüstü yapmaktır. Türkiye'nin yeni mimarlık anlayışı evrenselin aksine durumsal, standartlaşmışın aksine özgün, ve kolektif yerine bireysel olmalıdır. Her şeye rağmen kaçınılması gereken, sarhoş gibi, eğik, bükük duran binaların çağdaş modasıdır.

En iyi dileklerle,

Prof. Richard England.